

M L A D

REALNI MUTCI IN IMAGINARNI GOVORCI V FILMSKEM PROSTORU

Znano je, da je v filmu prostor pred časom, čeprav sta obe dimenziji tesno povezani z gibanjem in montažo — z gibanjem pred kamero in z gibanjem, ki je povezano z oblikami filmskega strukturiranja. In prav zato, ker je v filmu podoba v nekakšnem privilegiranem položaju, pred pripovedjo, pa naj bo ta »pred« le drobna niansa ali katastrofalna razpoka, je drugo ime za filmsko umetnost tudi »slike v gibanju«. Preprosto: da bi se slike gibale, so najprej potrebne slike, seveda v strogo tehnicističnem pogledu, oziroma podobe, če celotno zadevo prestavimo v polje estetike. Prav zato je na nek način tudi naravno, da se akademski filmi, se pravi filmi študentov ljubljanske filmske šole (AGRFT), kar v precejšnji meri ukvarjajo prav s trenutkom, ki razceplja filmsko magmo na sliko in gibanje, prostor in pripoved, plastiko in čas.

Filmi Saša Podgorška *Koza je preživela*, Maje Weiss *Balkanski revolveraši* in Mihe Hočevarja *Zakaj jih nisem vse postrelil* so kratki filmi, ki — ne le zato, ker so to male forme — postavljajo zgodbo v oklepaj. Zgodba je minimalizirana, zgoščena, z ironično distanco ideologizirana oziroma potisnjena ali pa prisotna v območjih, ki so zunaj filmskega časa. In ker zgodba ni funkcionalni element filmske pripovedi, je tudi beseda samoumevno zbrisana iz telesa filma. Čeprav so najlepše zgodbe praviloma najprej napisane, da bi bile zatem posnete, pa je beseda slovenski film velikokrat travmatizirala in prav tej travmi so se omenjeni filmi sijajno ognili. Ostal je samo zvok, ki se je v različnih oblikah zvaril s filmskimi podobami. Prav interpretacije prostora so najzanimivejše razsežnosti vseh imenovanih filmov. Prostor ni le »neobvezen« ambient, ampak je prav prostorska dimenzija tista, ki formira filmsko pripoved oziroma »drobec« zgodbe. Strukturiranje filmskega prostora oziroma organizacija filmskih podob je tako pravzaprav vektor, ki daje filmom pomen, ki bi ga drugače ne posedovali. Omenjenim filmom je namreč uspelo izpostaviti razcep, ki je zajet v razmerju podobe in realnosti. Artikulirali so tisto temeljno

razločevalno potezo, ki je latentno prisotna v podobnosti filmske slike z realnostjo. Filmi tako ne reproducirajo realnosti, ne posnemajo vidnega, ampak ga dobesedno ustvarjajo. V njih je namreč zajet trenutek, ko se stvari spreminjajo v podobo, v njih je zajet akt modifikacije in transformacije realnosti, ki lahko šele predela reprodukcijo v govorico. Potem stvari niso več le to, kar so, ampak postanejo stvari, ki so pokazane in prikazane. Seveda pa je referenca na realnost v primeru posameznega kadra veliko večja kot pa v primeru, ko film ugledamo kot celoto. V navedenih filmih torej ne gre za prostor v smislu ambienta oziroma kakšne scenografske nujnosti, ampak za podobe, ki ustvarjajo »idejo« prostora.

V Podgorškovem filmu *Koza je preživela* torej ne gre le za železniški prehod, kjer se izcimi neka kaotična situacija, ampak za prehod, ki postane mesto groteskne komedije, mesto, kjer se prikriti red vsakdana sprevrže v norost in agresijo. Gre torej za prostor absurdnega realizma.

Majo Weiss v filmu *Balkanski revolveraši* ne zanima ambient železniške postaje, ampak jo ta prostor zanima kot možnost za predstavitev »ideološkega« križpotja, torej kot mesto ideološkega zločina, v katero se naseli Clint Eastwood, da bi v stilu E. T.-ja obračunal z balkansko palanko.

V Hočevarjevem filmu *Zakaj jih nisem vseh postrelil* je šola kot arhitektonska realiteta povsem v off-u, kajti ljubezenska zgodba iz šolskih klopi se uprizarja v kontekstu »ideje« o šoli kot represivnem aparatu, ki ga podkrepljuje fantom staršev kot strašila in zakonodajalca.

Če k tem izbranim filmom ljubljanske filmske šole dodamo še *Silicijev horizont* Igorja Zupeta, potem se »vrnemo v prihodnost«. Povrnemo se k besedi, ki pa jo je film prestavil v vesolje znanstvene fantastike in najdemo se v prostoru, ki je v svoji žanrski dispoziciji uspel zbrisati podobnosti s kakšno realnostjo ter se obleči v »nova oblačila«. V omenjenih filmih pa se napovedujejo tudi »nova oblačila« slovenskega filma.